IZÁK A REBEKA

Původ materiálu
Elen Plzáková
Pořadí v lekci
11

Žalm 119,65 — *Prokázal jsi dobro svému služebníku podle svého slova, Hospodine*.

Katech. poznámky

1. klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti:

-**půjdeš do mé země a do mého rodiště** a vezmeš odtamtud ženu pro mého syna Izáka (24,4) - je ozvěna počátečního Božího povolání (Gn 12,1nn). Nyní, když je Abrahamova pouť skoro u konce, slyšíme tato povolávající slova od samotného Abrahama! Těmito slovy Abraham předává štafetu zaslíbení další generaci.

- zaslíbená zeměnení totožná se zemí rodnou. Z rodné země byl Abraham povolán, aby šel pod Hospodinovým vedením do země, kterou Hospodin dá jemu a jeho potomstvu. Vědomí rodné země a vztah k ní zůstává. Vždyť tam jsou jediní Abrahamovi příbuzní. Návrat však není možný. Země zaslíbená a darovaná je novým a jediným domovem člověka SZ. Je součástí všech dalších zaslíbení, která dává Bůh. Izák nemá být za žádných okolností z darované země odveden.

-**přísaha** věrného služebníka má podtrhnout závažnost Abrahamova požadavku, který má být nejen splněn teď, ale má platit neodvolatelně a trvale. Ve SZ byl slib přísahou předkládán samému Bohu. Ne jen jako svědku a garantu lidského prohlášení, ale jako pomocníku, který přispěje tam, kde lidské síly nestačí. Dalším významem přísahy je trest přivolávaný na toho, kdo slib nesplní nebo poruší. Přísaha v Gn 24 je výjimečná tím, že přísahající má vložit ruku na Abrahamův klín. "Elíezer musí přísahat při Abrahamově pohlaví, symbolu jeho potence, při části jeho těla, jež nese znamení smlouvy, symbolu Boží potence." (N. ter Linden, Povídá se...). V tomto gestu šlo o stvrzení přísahy ve vztahu k "semeni Abrahamovu" tj. všem potomkům; nikdo z rodu Abrahamova se nemá vracet do jeho rodné země.

-**manželství** v učení Písem je úzce spjato s dějinami spásy. Bůh od počátku stvořil muže a ženu. Manželství je zcela podstatná součást lidského života. Člověk není úplný, není-li "mužem a ženou". Dokud není stvořena lidská dvojice, Bůh není spokojen se svým dílem. Biblické ustanovení manželství prohlašuje, že manželství je z Boží vůle (Gn 1,26-31; 2,18-25). Muž a

žena jsou učiněni jeden pro druhého a odkázáni jeden na druhého.

Ve SZ není schvalován sňatek s cizinci. Izraeli neustále hrozilo nebezpečí modlářství a sňatek s jinověrcem býval cestou ke zpronevěře Hospodinu, či zlhostejnění ve víře. Jednoženství vyžadováno nebylo. Muž směl mít nejen vedlejší ženiny, ale více řádných žen. Manželství ve víře starého Izraele bylo nutným předpokladem pro zrození syna, dědice a také pro zrození Mesiáše, který měl přijít.

-**prosba o znamení u studny -** znamení a žádost o ně nejsou typické pro náboženský život Izraele. Bůh mluví k člověku sám a způsobem, jaký také sám zvolí. Prosba Abrahamova služebníka je tedy neobvyklá, přesto je vyslyšena. Hospodin je žádán o pomoc ve věci, která se týká jeho vlastní vůle, nikoli soběstředného lidského přání. Navržené znamení je beze zbytku dodrženo. Děje se tak u studny, která je centrem společenského života zemí, kde je voda tak cenná, jako ve zmíněné oblasti. Je to nejpříhodnější místo k setkání s dívkou či ženou, poněvadž právě jim příslušela povinnost obstarávání vody pro domácnost.

-**a teď mi povězte** (v. 48) - tedy: slyšeli jste Abrahamovu story - co vy na to, jak se rozhodnete tváří v tvář tomuto oslovení? Elíezer tu vystupuje jako "kazatel" Abrahamova příběhu.

-**Půjdeš? - půjdu** (v. 58) V této stručné otázce a odpovědi se skrývá napínavé rozhodování a nakročení víry, které prodělal kdysi Abraham. Rebeka je nejdřív ze všeho pozvána k abrahamovské víře. I ona vykračuje z myšlenkového a duchovního světa své rodiny. I ona se musela vydat na cestu s Bohem Abrahamovýcm (Bohem Izraele), aby se mohla podílet na Božím zaslíbení (TdV s.31).

2. úskalí textu:

- Volba partnera se v současnosti odlišuje od zvyklostí minulých dob. Rodiče nemají odpovědnost za volbu partnera svých dětí. O to větší je vlastní odpovědnost před sňatkem. V dobré rodině děti o volbě budoucího partnera s rodiči hovoří a naslouchají jejich náhledům, připomínkám a radám.

- Pokud děti znají zásadní námitky NZ k přísaze a přísahání vůbec, je vhodné osvětlit starozákonní pojetí přísahy, ale zdůraznit přístup novozákonní: není třeba přísahat, řeč má být přímá, neslibovat, co nelze splnit a pod.

- Důvěřivá pohostinnost a ochota Rebeky je v přímém kontrastu se zkušeností dneška. Varujeme děti před cizími lidmi, kteří nejednou zneužívají dětské důvěřivosti k nešlechetným až zločinným záměrům. Dobrota srdce nebývá vždy ceněna, bývá naopak předmětem

posměchu.

- Celé jednání služebníka je jakoby poznamenáno stresem z přemíry odpovědnosti. Není si jist, zda se mu podaří vybrat pravou dívku. Byl by raději, kdyby si Izák dívku vyhlédl sám. Přísahou nad přáním Abrahama je tato možnost zmařena. Pochybnost je i nad tím, zda bude vyhlédnutá dívka ochotna odejít se služebníkem z rodné země. Obrat nastává po splněné prosbě o znamení. Dívka je nalezena a služebník spěchá dokončit svůj úkol, vrátit se co nejdříve, aby už byl odpovědnosti zproštěn.

4. pomůcky:

Skupinová svatební fotografie, nejlépe z církevního požehnání sňatku;

- biblický atlas, v němž naznačíme cestu služebníka pro Rebeku;

- obrázek studny z oblasti palestinské; obrázek karavany s velbloudy; obrázek ženy, která nese na hlavě džbán.

osnovy vyprávěnípro mladší děti:

Zdůrazněte "abrahamovské motivy" příběhu (v instrukcích pro Elíezera a při pozvání a rozhodování Rebeky). Nevynechejte závěrečnou radost ze setkání praoteckých novomanželů.

Motivace

II. Abrahamova velká starost s výběrem ženy pro Izáka

III. Abraham instruuje svého služebníka

IV. Služebník se setkává s tou, kterou Bůh určil Izákovi

V. Abrahamův služebník v domě Betúelově

VI. Rebeka se vydává na pouť abrahamovské víry - vstříc Izákovi

motivační uvedení do příběhu:

Mladší děti znají pohádku o Jiříkovi, který šel svému králi pro Zlatovlásku. Musel podstoupit mnoho zkoušek. Zlatovláska s ním pak ráda odchází do cizí země.

Pro starší děti:

odpovědnost za konání dlouhodobé činnosti. Při rozdílení rodinných povinností dostanete úkol - pravidelně zalévat květiny nebo zahrádku, pravidelně venčit psa, mýt nádobí a podobně. Jak se daří tuto odpovědnost nést? Oddechnete si, když ji máte za sebou? Jsou úkoly, které vám působí hodně potíží? Co cítíte, když je dobře splníte?

Vyprávění:

I. Svatba je na začátku

Dnes si budeme vyprávět příběh o svatbě. V pohádkách se většinou svatbou končí. Ve skutečnosti je to tak, že sice něco svatbou končí, ale mnohem víc toho začíná. (Zeptejte se na to třeba rodičů.) Svatbou začíná společná dlouhá cesta, začíná se vytvářet domov a rodina. To jsou místa, která potřebuje člověk k tomu, aby se měl kam vracet, aby se měl kam schovat, aby se měl na koho spolehnout …. Že si každý z vás vzpomene alespoň na jednu věc, k čemu je pro člověka dobrá rodina a domov?

II. Abraham má starost

Jsou to samé důležité věci, a proto je také důležité, s kým se člověk na tu dlouhou cestu vydá. Bylo to stejně důležité i pro Izáka. Izák byl už totiž dospělý a měl se oženit. Jeho otec Abraham už byl velmi starý muž. Maminka Sára už zemřela, tak byla odpovědnost za to, jakou bude mít Izák ženu, hlavně na Abrahamovi. Tehdy totiž o tom, koho si člověk vezme za ženu nebo za muže, rozhodovali hlavně rodiče. Abrahamovi velice záleželo na tom, aby měl Izák dobrou ženu. Proč? Protože měl Izáka moc rád. Protože věděl, jak je důležité, s kým se jeho syn vydá na dlouhou cestu životem. Věděl to jistě i proto, že se svojí ženou Sárou prožil mnoho radostných i těžkých dní a ona ho věrně následovala na celé dlouhé pouti. Vzpomeňte si, co všechno spolu zažili! Ale ještě na jedné věci Abrahamovi záleželo: aby Izákova žena věřila v Boha Hospodina. Kdyby si Izák vzal nějakou slečnu Kenaánku, které žily blízko, určitě by si přinesla spoustu svých bůžků a chtěla by sloužit jim a ne Pánu Bohu. Pak by se Izák se svojí ženou nemohl shodnout v tak důležitých věcech!

III. Velká odpovědnost

Proto se Abraham rozhodl, že ženu pro Izáka najde tam, odkud přišel do zaslíbené země a kde dosud žijí lidí, s nimiž na Boží pokyn odešel ze svého rodiště z Uru. Zavolal si služebníka, kterému důvěřoval, a svěřil mu ten velký úkol. Služebník se toho úkolu trochu polekal, nejdřív se ptal: „ No ale co když ta žena se mnou nebude chtít jít? To mám pak odvést Izáka zpět, odkud jsi ty, Abrahame, přišel?“

Na to mu Abraham řekl: “To v žádném případě. Hospodin nám dal tuto zemi a on také pomůže vybrat ženu pro mého syna. Kdyby ale ta žena nechtěla s tebou k nám přijít, nebude to tvoje vina a tvůj úkol se tím skončí.“

Služebník potom Abrahamovi přísahal, že půjde vybrat Izákovi ženu do města, kde žil Abrahamův bratr Náchor, v zemi Aramu. Cesta byla daleká, služebník dostal s sebou deset velbloudů, na tolik velbloudů už se něco naloží! Asi si vzal s sebou zásoby na cestu pro sebe a svoje pomocníky, ale taky dárky pro nevěstu a její rodinu. Co asi tak té nevěstě vezl? Jenže on o těch dárcích moc nepřemýšlel, přemýšlel spíš o tom, jak to udělá, aby tu dívku poznal, aby jí to všechno dobře vysvětlil a aby se rozhodla odjet k Izákovi. To byla veliká odpovědnost.

IV. Setkání služebníka Abrahamova s Rebekou

K tomu městu, kde bydleli Abrahamovi příbuzní, dorazil večer. Zastavil u studny, to bylo zrovna výborné místo, kde mohl potkat nějaké dívky, protože chodit pro vodu byla tehdy hlavně ženská práce. Ale jak poznat tu pravou? Služebník si řekl, že poprosí o pomoc Hospodina. Modlil se: “Hospodine, Bože mého pána Abrahama, dej mi, prosím, poznat tu dívku. Když ji požádám, aby mi dala napít ze svého džbánu, ať řekne: Jen pij a tvým velbloudům dám také napít.“ Možná se vám jeho modlitba zdá trochu divná, ale prosil o pomoc tak upřímně, že Bůh jeho prosbu splnil.

Ještě to ani nedořekl a už přicházela Rebeka. Byla moc krásná, na rameni nesla džbán na vodu, jak je v těch zemích zvykem dodnes, takže šla krásně rovně a náramně jí to slušelo. Když nabrala vodu do džbánu, běžel jí služebník naproti a zeptal se jí tím heslem, které před tím svěřil Hospodinu. A představte si, Rebeka odpověděla přesně tak, jak si to služebník vymyslel: Dá mu pít a napojí i jeho velbloudy. Takže to byla ona, nevěsta pro Izáka. Jak tam Rebeka běhala se džbánem a napájela všech deset velbloudů, služebník ji pozoroval a přemýšlel, jak Hospodin jeho cestě žehná .

Pak dal Rebece dárek – zlaté kroužky do nosu a zlaté náramky. Také se jí zeptal, kdo jsou její rodiče a jestli by nemohl u nich v domě přenocovat. Ona odpověděla: “Můj tatínek se jmenuje Betúel a babička Milka a dědeček Náchor. A místo pro tebe i tvé velbloudy se u nás určitě najde.“ Teď už služebník bezpečně poznal, že došel k cíli své cesty, že našel příbuzné svého

pána Abrahama. Poklekl a děkoval Hospodinu, že ho na této cestě provázel a dovedl až sem.

V. Setkání s Rebečinou rodinou

Rebeka běžela domů a všichni se podivili, kde vzala zlaté náramky, když šla jenom pro vodu. Řekla jim o svém setkání u pramene vody a její bratr Lában hned šel hostu naproti, aby jej přivedl domů. Postarali se o velbloudy a pozvali služebníka na večeři, ale on žádné jídlo nechtěl, dokud jim neřekne, proč vlastně přišel. Nejdřív představil sebe a Abrahamovu rodinu a pak jim vyprávěl všechno, co jsme právě slyšeli – od toho, jak ho Abraham poslal pro nevěstu, až po to, jak dal Rebece náramky a děkoval Hospodinu, že je u cíle cesty. A nakonec řekl. „A teď mi povězte, jestli chcete dát Rebeku Izákovi za ženu?“

Otec i bratr Rebeky řekli: „ Ať se stane Rebeka ženou Izáka, syna Abrahamova, protože tak to řekl Hospodin.“ Služebník poznal, že se mu opravdu podařilo splnit těžký úkol a opět děkoval Pánu Bohu za to, že ho provázel a pomáhal mu. Pak došlo i na ty vzácné dary, které s sebou vezl a teď je rozdal Rebece a její rodině. Teprve pak se usadili ke společné večeři. No a pak už šli všichni spát.

VI. Rebečino rozhodnutí

Ráno se chtěl služebník hned dát na cestu zpět. Jenže Lában a také Rebečina matka chtěli, aby Rebeka ještě zůstala nějaký čas doma. Mysleli, že by stačilo, aby vyjeli až tak za deset dní. Ale s tím služebník nesouhlasil, chtěl svůj úkol dotáhnout až do konce a co nejdřív přivést Rebeku k Izákovi. Zavolali tedy Rebeku a zeptali se jí: „Půjdeš s tímto mužem?“ Ona řekla: „Půjdu.“ To byla velice odvážná odpověď. Rebeka byla odvážná a statečná dívka. Viděla, jak služebník Abrahamův děkuje za všechno Hospodinu, a uvěřila, že ho k ní přivedl Bůh sám. On ji také jistě bude provázet i na její další cestě. Rozhodla se, že bude Izákovou ženou a Izákův Bůh bude i jejím Bohem. Rebeka se rozhodla stejně odvážně jako kdysi Abraham. Toho také Hospodin zavolal, aby opustil všechno, co zná, a šel do země, kterou mu ukáže. I Rebeka se vydala do té daleké země, opustila svoje příbuzné a všechno, co znala, aby se vdala za muže, kterého jí Hospodin ukáže. Určitě bude pro Izáka nejlepší ženou. Nasedli na služebníkovy velbloudy a jeli s nevěstou za ženichem.

VII. Setkání Izáka a Rebeky

A jak se spolu potkali? Izák se procházel po poli, byl večer a on přemýšlel a byl smutný, protože mu chyběla maminka Sára. Najednou uviděl těch deset velbloudů. Na jednom z těch velbloudů seděla Rebeka. Také ona spatřila Izáka, jak jim jde naproti. Hned seskočila z velblouda a zeptala se: „Kdo to je?“ Služebník jí řekl, že je to Izák, její ženich. Tak se Izák a Rebeka setkali.

Služebník Izákovi vylíčil, jak Rebeku našel. Pověděl mu všechno o své cestě a tím zakončil své nesnadné poslání. Jistě mu spadl kámen ze srdce, že se všecko tak dobře podařilo.

Byla svatba, Rebeka bydlela ve stanu, který dřív patřil Sáře, tam ji zavedl Izák. Dal jí stan po své matce, kterou měl rád, protože svou ženu měl taky moc rád.

Modlitba

Pane, děkujeme za příběh o odvaze a statečnosti. I my musíme plnit úkoly, které se nám zdají hrozně těžké a prosíme tě, pomáhej nám, jako jsi pomáhal služebníkovi, Rebece a Izákovi. Amen

Podněty pro rozhovor:

- Sliby a jejich plnění, přísaha - co o ní víme z každodenního života, užíváme jí?

- Pochybnosti o splnění uložených úkolů. Co pochybnost vyjadřuje? Je správné pochybovat nebo ne? Má pochybování místo ve víře v Boha? Pochybování nemusí být vždy negativní. Pochybnost motivuje k pronikání do hloubky problematiky, hledání řešení, rozšíření vědomostí, upevnění víry a pod.

- Mají rodiče vědět o našich kamarádech, přátelích? Mají mluvit do těchto vztahů? Mají se vyjadřovat k volbě životního partnera?

- Jakou roli hrají dary v životě lidí? Je nutné vždy oplácet, když pro tebe přítel něco dobrého vykoná? Přátelství je radost, nikoli důvod k oplácení.

- Při volbě životního partnera se ptáme na Boží vůli. Při svatbě prosíme o Boží požehnání.

Odkaz na pracovní list
11 Izák a Rebeka - st
Odkaz na píseň
Mému Bohu patří zem, též i nebe se sluncem

Pane, dnešek je den chvály (SV246)

Vše dobré, co máme (BTS19)

Nás zavolal jsi, Pane (BTS47)

Uhni se stranou, ztratíš jen chvíli

To já, ó Pane můj, půjdu, když mne posíláš

Kdo mě z pout mých ven vyvodí

Cílová skupina

Školní

Katechetické cykly

Pozvání na cestu Starý zákon 1

Biblický odkaz (kat)

Genesis 24,1–67